

LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA

TEISINIO REGULIAVIMO STEBĖSENOS PAŽYMA

2019-11-13 Nr. VL-119

Teisinio reguliavimo, kurio stebėseną atlikta, sritis (visuomeniniai santykiai, kuriems skirtas teisinis reguliavimas, kurio stebėseną atlikta):

Valstybės ir tarnybos paslapčių apsauga

Teisės aktai, nustatantys teisinį reguliavimą, kurio stebėseną atlikta:

Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymas Nr. VIII-1443

Nustatant teisinį reguliavimą, kurio stebėseną atlikta, planuoti tikslai ir padariniai:

2016 m. spalio 1 d. įsigaliojo naujos redakcijos Lietuvos Respublikos valstybės ir paslapčių įstatymas Nr. VIII-1443 (toliau – VTPĮ). Šis įstatymas reglamentuoja valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančios informacijos žymėjimo, įslaptinimo, saugojimo, naudojimo, išslaptinimo, apsaugos veiksmų koordinavimo bei kontrolės (priežiūros) pagrindus ir tvarką, nustato minimalius atskirų įslaptintos informacijos apsaugos sričių (personalo patikimumo užtikrinimo, įslaptintos informacijos administravimo, įslaptintos informacijos fizinės apsaugos, įslaptintų sandorių saugumo, įslaptintos informacijos ryšių ir informacinių sistemų apsaugos) reikalavimus.

Naujos redakcijos VTPĮ projekto tikslas – sudaryti teises prielaidas efektyviai valstybės ir tarnybos paslapčių apsaugai.

Rengiant naujos redakcijos VTPĮ projektą, buvo siekiama:

- 1) išspręsti iki 2016 m. spalio 1 d. galiojusio VTPĮ praktinio taikymo problemas;
- 2) patobulinti teisės dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, suteikimo procedūras;
- 3) atsisakyti procedūrinio pobūdžio nuostatų, jas paliekant sureguliuoti įgyvendinamaisiais teisės aktais, panaikinti perteklines procedūrines normas;
- 4) supaprastinti galimybes vykdyti įslaptintus sandorius, kurių metu susipažįstama su įslaptinta informacija, žymima ne aukštesne kaip „Riboto naudojimo“ slaptumo žyma, patikslinti tiekėjo patikimumo pažymėjimo neišdavimo pagrindus.

Praėjus 2,5 metų po naujos VTPĮ redakcijos įsigaliojimo, buvo apsispręsta atlikti šio įstatymo stebėseną ir įvertinti, ar nauja VTPĮ redakcija nustatytos teisinio reguliavimo priemonės yra pakankamos siekiant efektyvios valstybės ir tarnybos paslapčių apsaugos.

Faktiniai teisinio reguliavimo padariniai ir jų įvertinimas (teisinio reguliavimo sukelti teigiami ir neigiami padariniai (atsižvelgiant į asmenų pateiktus pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo), faktinių padarinių atitiktis nustatant teisinį reguliavimą planuotiems tikslams ir padariniams, jeigu kilo neigiamų padarinių – būdai, kaip juos pašalinti, ir kita):

Atliekant VTPĮ stebėseną, buvo kreiptasi į Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministeriją (toliau – VRM), Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministeriją (toliau – URM), Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentą (toliau – VSD) ir Antrąjį operatyvinių tarnybų departamentą prie Krašto apsaugos ministerijos (toliau – AOTD). Būtent šios institucijos atlieka asmenų, pretenduojančių gauti leidimus dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, bei tiekėjų tikrinimą, taip pat yra didžiausi paslapčių subjektai, administruojantys daugiausia įslaptintos informacijos.

VRM nuomone, teisinio reguliavimo priemonės, susijusios su tarnybos paslapčių apsauga, yra nepakankamos. Suteikus daugiau svertų korupcijos kontrolę ir prevenciją įgyvendinančioms institucijoms, būtų ne tik sustiprinta įslaptintos informacijos apsauga, bet ir svarbias valstybės deleguotas funkcijas vykdančios tarnybos turėtų galimybę dar nuodugniau vertinti savo personalo patikimumą.

AOTD nuomone, VTPĮ nustatytas teisinis reguliavimas iš esmės užtikrina įslaptintos informacijos plačiąją prasme (nacionalinės, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų) apsaugą, todėl vertintinas kaip teigiamas. Vertinamuoju požiūriu tam tikros konkrečios nuostatos gali turėti neigiamų pasekmių įslaptintos informacijos apsaugos užtikrinimui. Todėl, įvertinus praktikoje kylančias problemas, taip pat siekiant efektyvesnio VTPĮ taikymo užtikrinant įslaptintos informacijos apsaugą, siūloma inicijuoti atitinkamų VTPĮ straipsnių pakeitimo projektą.

VSD informavo, jog, vykdydamas jam VTPĮ nustatytas funkcijas, susiduria su teisinio reguliavimo trūkumais įslaptintos informacijos apsaugos srityje ir siūlo juos šalinti.

Krašto apsaugos ministerijos nuomone, įslaptintos informacijos apsaugos teisinis reguliavimas pakankamas, bet tobulintinas.

Teisinio reguliavimo reikalingumo, pakankamumo ir efektyvumo įvertinimas:

Įslaptintos informacijos apsaugos užtikrinimas yra vienas svarbiausių Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo politikos įgyvendinimo prioritetų. Įslaptintos informacijos, sudarančios valstybės ar tarnybos paslaptį, praradimas arba neteisėtas atskleidimas gali sukelti grėsmę Lietuvos

Respublikos suverenitetui, teritorijos vientisumui, gynybinei galiai, padaryti žalos valstybės interesams, valstybės institucijų veiklai, sukelti pavojų žmonių gyvybei ir sveikatai. Todėl, siekiant apsaugoti įslaptintą informaciją, kurios atskleidimas pakenktų nacionaliniams interesams, būtina griežtai laikytis įslaptintos informacijos apsaugos reikalavimų.

VTPĮ nustatytas teisinis reguliavimas yra reikalingas sklandžiam ir aiškiam įslaptintos informacijos apsaugos procesui užtikrinti. Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas yra pakankamas ir efektyvus, tačiau, vertinant vykstančius pokyčius, jį būtina tobulinti.

Išvada dėl reikalingumo keisti teisinį reguliavimą ar jo atsisakyti:

Išanalizavus suinteresuotų institucijų pasiūlymus, darytina išvada, kad, siekiant užtikrinti efektyvesnę įslaptintos informacijos apsaugos procesą, būtina tobulinti galiojantį teisinį reguliavimą. Labiausiai tobulintinos yra personalo patikimumo užtikrinimo, fizinės apsaugos ir įslaptintų sandorių saugumo sritys. Todėl artimiausiu metu bus parengti ir suinteresuotoms institucijoms pateikti derinti šie VTPĮ pakeitimai:

1. Įslaptintos informacijos žymėjimo, įslaptinimo ir išslaptinimo srityje bus siūloma:

1.1. papildyti įslaptintos informacijos kategorijų sąrašą (VTPĮ 7 str. pakeitimas);

1.2. užtikrinti įslaptintos informacijos apsaugos tęstinumo ir informacijos sklaidos ribojimą, siekiant pratęsti valstybės paslaptį sudarančios informacijos įslaptinimo terminą (VTPĮ 8 str. pakeitimas).

2. Valstybės institucijų įgaliojimų įslaptintos informacijos apsaugos srityje bus siūloma:

2.1. suteikti teisę Paslapčių apsaugos koordinavimo komisijos įgaliotam asmeniui teikti pažymą, patvirtinančią, kad asmenys turi teisę dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija arba kad teikėjas turi tiekėjo patikimumo pažymėjimą arba teikėjo leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija (VTPĮ 12 str. 4 d. pakeitimas);

2.2. numatyti prievolę paslapčių subjekto vadovui ar jo įgaliotam asmeniui paskirti asmenį, koordinuojantį įslaptintos informacijos apsaugos reikalavimų vykdymą tuo atveju, jeigu už atskiras įslaptintos informacijos apsaugos sritis yra paskirti skirtingi asmenys (VTPĮ 13 str. pakeitimas, 14¹ str. papildymas);

2.3. detalizuoti paslapčių subjekto vadovo sprendimu sudaromų specialiųjų ekspertų komisijų funkcijas (VTPĮ 14 str. pakeitimas).

3. Įslaptintos informacijos administravimo srityje bus siūloma patikslinti šiuo metu galiojančią įslaptintos informacijos gabenimo tvarką (VTPĮ 26 str. pakeitimas).

4. Personalo patikimumo užtikrinimo srityje bus siūloma:

4.1. patikslinti atvejų sąrašą, kai asmuo nelaikomas patikimu ir lojaliu Lietuvos valstybei ir leidimas dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija tokiam asmeniui neišduodamas (VTPĮ 17 str.

pakeitimas);

4.2. optimizuoti leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija išdavimo tvarką, siekiant atsisakyti biurokratinių veiksmų ir papildomos administracinės naštos (VTPI 17 str. 7 d., 20 str. 1 d. 35 str. 8 d. pakeitimai);

4.3. nustatyti paslapčių subjektui prievolę informuoti VSD ir kitas asmens tikrinimą atliekančias institucijas apie panaikintus leidimus dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija (VTPI 20 str. 4 d. pakeitimas).

5. Įslaptintų sandorių saugumo srityje bus siūloma:

5.1. nustatyti paslapčių subjektui, ketinančiam sudaryti įslaptintą sandorį ar sudariusiam jį, prievolę organizuoti įslaptintos informacijos susigražinimą iš tiekėjo (VTPI 33 str. 8 d. pakeitimas);

5.2. reglamentuoti įslaptintos informacijos, kuri perduodama įslaptinto pirkimo organizavimo procedūrų metu, apsaugą (VTPI 33 str. 9 d. pakeitimas);

5.3. patikslinti nustatytus tiekėjo patikimumo pažymėjimo neišdavimo pagrindus (VTPI 37 str. 1 d. pakeitimas);

5.4. apriboti tiekėjo patikimumo pažymėjimo galiojimą vykstant ikiteisminiam tyrimui (esami sandoriai nebūtų nutraukiami, tačiau nauji negalėtų būti sudaromi) (VTPI 37 str. 2 d. pakeitimas);

5.5. patikslinti tiekėjo patikimumo pažymėjimo panaikinimo atvejus (VTPI 38 str. 1 d. pakeitimas);

5.6. papildyti VTPI numatytą atvejų sąrašą, kada įslaptintas sandoris galėtų būti tęsiamas (VTPI 38 str. 4 d. pakeitimas).

6. Fizinės apsaugos srityje bus siūloma:

6.1 nustatyti įslaptintos informacijos laikymo tvarką I klasės saugumo zonoje (VTPI 31 str. 4 d. pakeitimas);

6.2. nustatyti vaizdo ar garso, informacijos fiksavimo ir perdavimo įrangos, elektroninių laikmenų įsinešimo į II klasės saugumo zoną tvarką (VTPI 31 str. 3 d. pakeitimas);

6.3. nustatyti įslaptintos informacijos saugojimo tvarką tarnybos užduočių vykdymo, karinių operacijų, mokymų, pratybų metu (VTPI 30 str. pakeitimas).

Ministerijos kanclerė

Daiva Beliackienė